

Омельченко Г. Ю.,

канд. економ. наук

Харківський національний технічний університет

сільського господарства імені Петра Василенка

ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ДЕРЖАВОТВОРЕННІ ЕПОХИ МОДЕРНУ

Еволюція взаємовідносин держави і суспільства є проблемою, яка має як науково-історичну, так і політико-прикладну актуальність. Наукова актуальність пояснюється різноманіттям причинно-наслідкових зв'язків між еволюцією держави, як основного політичного інституту суспільства, і закономірностями розвитку суспільства в цілому. Вивчення механізмів взаємодії соціуму і державного апарату дозволяє краще зрозуміти історичний процес. Феномен національно-державної ідентичності – структурний елемент індивідуальної та масової політичної свідомості, що формує єдність людини, соціально-політичної групи (нації) та політичного інституту (держави), є одним із найбільш складних аспектів цієї взаємодії.

Небезпеки «зависання» ідентичності в суспільствах, які не пройшли соціально-економічну модернізацію, є досить сильними. Саме тому набувають актуальності вивчення найменших відмінностей в реформах політичного, економічного, культурного життя країн, котрі дають досліднику зрозуміти, що головне джерело інституційно-орієнтаційних змін залишається в природі соціальності [2]. Тому в таких суспільствах, де домодерні елементи традиційного внутрішнього життя стикаються з зовнішніми проявами модерну, наявність несвободи і нерівності в конкретних відносинах (економічних, політичних, міжнаціональних і т.д.) перш за все знаходять агресивні форми в політичних феноменах націоналізму і боротьби за утримання чи зміну влади. В

умовах глобалізації це веде до виникнення нерозв'язних суперечностей між державними ідентичностями окремих країн і наростання політичної складової цього процесу [3].

Ідентичність будь-якої держави, як правило, співвідноситься не лише з особливостями конкретного шляху історичного розвитку. Як відомо, національна держава як політико-реальність виникає лише в епоху модерну з необхідності уточнення традиційного статусу підданих / громадян держави, в якому застосовуються більш суворі критерії політичної лояльності, а також визначені законом права та обов'язки [4]. Все це є основою національно-громадянської ідентичності. Однак важливу роль при її формуванні відіграють також самі державні інтереси, позиції держави у міжнародних відносинах, її потенціал. Саме комплекс заходів щодо реалізації державних інтересів та закріпленню лояльності до держави з боку громадянні здійснює вирішальний вплив на формування типу ідентичності, властивого кожній національній державі як локусу політичного життя.

Реальним суб'єктом національної держави можуть виступати два типи націй: етнічного та громадянського походження [1]. При цьому національна держава з відносно єдиною етнічною основою прагне ототожнювати свої політичні кордони з етнокультурними. У свою чергу під їх впливом можуть відтворюватися й традиційні для суспільства форми політичного життя.

Однак разом із еволюцією на сучасному етапі ролі національної держави складається й інший, космополітичний тип ідентичності, який відрізняє дифузна або фрагментарна «мозаїчність» свідомості. Ці соціокультурні зміни, що супроводжуються трансформацією індивідуальних і масових систем ціннісних орієнтацій, мають потенційно різні сценарії розвитку, які оперують з найдавніших часів як зовнішніми по відношенню до державної національної політики, так і внутрішніми факторами.

Література:

1. Воронянський О. В. Проблема типології теорій формування націй у зарубіжній науковій літературі. *Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія «Питання політології»*. 2010. №. 912. С. 69–73.
2. Моїсєєва Н. І. Соціально-комунікаційна діяльність як історико-суспільна практика. 2015.
3. Моїсєєва Н. І., Омельченко Г. Ю. Комунікаційна діяльність в структурі соціально-комунікаційного знання. 2017.